

Seminar vannområde PURA 1. des. 2021

Tiltaksplan for ren og rik Oslofjord – svar fra jordbruket

Klima- og miljødepartementet

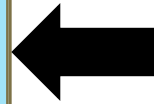
Tiltaksplan

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

«Behov for en økt tiltaksgjennomføring»

- Gjødsling med fosfor og nitrogen høyere enn det avlingene tar ut?
- Økt fremtidig etterspørsel etter frukt og grønt - mer åpen åker
- Gjødselforeforskriften - redusere utslipp til vann og luft
- Miljøkrav
- Erosjon i elvekantene - oppfølging
- Høstpløying – regional forskrift

Klima- og miljødepartementet

Tiltaksplan

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

«Behov for en økt tiltaksgjennomføring»

- Gjødsling med fosfor og nitrogen høyere enn det avlingene tar ut?
- Økt fremtidig etterspørsel etter frukt og grønt - mer åpen åker
- Gjødselforeforskriften - redusere utslipp til vann og luft
- Miljøkrav
- Erosjon i elvekantene - oppfølging
- Høstpløying – regional forskrift

TILTAK:

- Der det er behov for forsterket innsats mot forurensning fra jordbruk for å oppnå målet om god tilstand i alle landbrukspåvirkede vannforekomster, bør det iverksettes regionale forskrifter. Forskriftene gis i medhold av oppdatert delegasjon til statsforvalteren. Dette er også en del av de Nasjonale føringene for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene fra Klima- og miljødepartementet av 19. mars 2019 (statsforvalteren)
- Forvalte Regionale miljøprogram (RMP) og Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) slik at de bidrar til å redusere avrenning fra jordbruksarealer til vann der utfordringene tilsier det (statsforvalter og kommunene)
- Revidere forskrift om gjødselfarer slik at utslipp til vann og luft reduseres for å oppnå relevante klima- og miljømål (Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet)
- Vurdere behovet for å utvide det sårbare området for nitratdirektivet, slik at det også omfatter nedbørfeltene på vestsiden av fjorden (Miljødirektoratet)
- Økt tilsyn med og håndheving av kravet i vannressursloven § 11 om at det langs vassdrag skal opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr (NVE og kommunene)
- Bidra til bedre restaurering og skjøtsel av elvekantene og kantsoner generelt for å redusere bekke- og elveløpserosjon, bedre klimatilpassing og biologisk mangfold (Miljødirektoratet, Landbruksdirektoratet og NVE)
- Økt tilsyn med og oppfølging av tilfeller der krav om etablert vegetasjonssone mot vassdrag ikke er oppfylt (kommunene)
- Se nærmere på barrierer og muligheter for økt oppslutning i områder med vannmiljøutfordringer for oppfølging av miljømålene i vannforvaltningsplanene (Landbruksdirektoratet)

Forsterket innsats - forskrift

- Der det er behov for forsterket innsats mot forurensning fra jordbruk for å oppnå målet om god tilstand i alle landbruks-påvirkede vannforekomster, bør det iverksettes **regionale forskrifter**.
- Forskriftene gis i medhold av:
 - oppdatert delegasjon til statsforvalteren.
 - Nasjonale føringene for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene fra Klima- og miljødepartementet av 19. mars 2019 (statsforvalteren)

- Oslofjordplanen peker på regionale miljøforskrifter, dvs forbud og påbud.
- Vi er kritiske til Statsforvalteren sitt forslag om miljøforskrift som vi mener er for dårlig utredet og lite målrettet.
- Målkonfliktene må tydeligere fram:
 - Økt matproduksjon og selvforsyning
 - Bondens økonomi - må utredes!
- Arealer knyttet til mindre gårder kan gå ut av drift, når bondens andelen av bondens totale inntekt fra jordbruket går ned

Forsterket innsats - forskrift

- Der det er behov for forsterket innsats mot forurensning fra jordbruk for å oppnå målet om god tilstand i alle landbruks-påvirkede vannforekomster, bør det iverksettes **regionale forskrifter**.
- Forskriftene gis i medhold av:
 - oppdatert delegasjon til statsforvalteren.
 - Nasjonale føringene for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene fra Klima- og miljødepartementet av 19. mars 2019 (statsforvalteren)

- Vi kommer lengst med frivillighet og økonomiske støtteordninger:
 - Vi mener det er riktig å ikke jordarbeide om høsten på de bratteste arealene og i erosjonsutsatte dråg.
 - Vi mener at det er lurt å etablere permanent grasdekke i dråg og kantsoner langs vassdrag.
- Vi har gitt vår tilslutning til at virkeområdet for miljøkrav utvides til å gjelde alt areal under marin grense i gamle Østfold og Akershus

RMP og SMIL

- Forvalte Regionale miljøprogram (RMP) og Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) slik at de bidrar til å redusere avrenning fra jordbruksarealer til vann der utfordringene tilsier det (statsforvalter og kommunene)
- Landbruket gjør allerede en stor innsats basert på frivillighet.
- De viktigste ordningene er Regionalt miljøprogram og SMIL – med tilskudd til miljøtiltak som:
 - Ikke jordarbeider om høsten
 - Etablering av permanent grasdekke
 - Fangvekster
 - Fangdammer
 - Oppgradering av grøfter og hydro-tekniske anlegg
- Det må lønne seg for bonden å drive miljøvennlig!
- Det må bli en bedre samordning av virkemidlene
- Mer fokus på alternativ dyrkningsteknikk

Ny gjødselvareforskrift

- Revidere forskrift om gjødselvarer slik at utslipp til vann og luft reduseres for å oppnå relevante klima- og miljømål (Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet)
- Oslofjordplanen peker på behovet for å revidere gjødselvareforskriften.
- Det mener vi har liten effekt fordi det er få husdyr i nedbørfeltet til Oslofjorden – mest husdyr på Vestlandet, fjellregion, Trøndelag
- Og - Bøndene har allerede krav om gjødselplanlegging – Det skal tas jordprøver og mengden gjødsel skal begrenses til det avlingen trenger for å vokse.

Nitratdirektivet

- Vurdere behovet for å utvide det sårbare området for nitratdirektivet, slik at det også omfatter nedbørfeltene på vestsiden av fjorden (Miljødirektoratet)
- Usikker på hva dette har å bety for jordbruket, har bedt om hjelp fra en vannområdekoordinator

Tilsyn og håndheving

- Økt tilsyn med og håndheving av kravet i vannressursloven § 11 om at det langs vassdrag skal opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr (NVE og kommunene)
- Bondelaget vil ha et mer systematisk og rettferdig tilsyns- og håndhevingsregime
- Kommunene må sikres tilstrekkelig midler til dette
- Det bør vurderes om noen andre skal ta over tilsynet, f.eks. Statsforvalteren

Skjøtsel av elvekanter

- Bidra til bedre restaurering og skjøtsel av elvekanter og kantsoner generelt for å redusere bekke- og elveløpserosjon, bedre klimatilpassing og biologisk mangfold (Miljødirektoratet, Landbruksdirektoratet og NVE)
- Økt tilsyn med og oppfølging av tilfeller der krav om etablert vegetasjonssone mot vassdrag ikke er oppfylt (kommunene)
- Bondelaget vil ha et mer systematisk og rettferdig tilsyns- og håndhevingsregime
- Behov for bedre veiledning
- Restaurering er positivt, men må følges opp over tid
- Må løses med økonomiske stimuli, ikke ved pålegg og tvang

Økt oppslutning?

- Se nærmere på barrierer og muligheter for økt oppslutning i områder med vannmiljøutfordringer for oppfølging av miljømålene i vannforvaltningsplanene
(Landbruksdirektoratet)

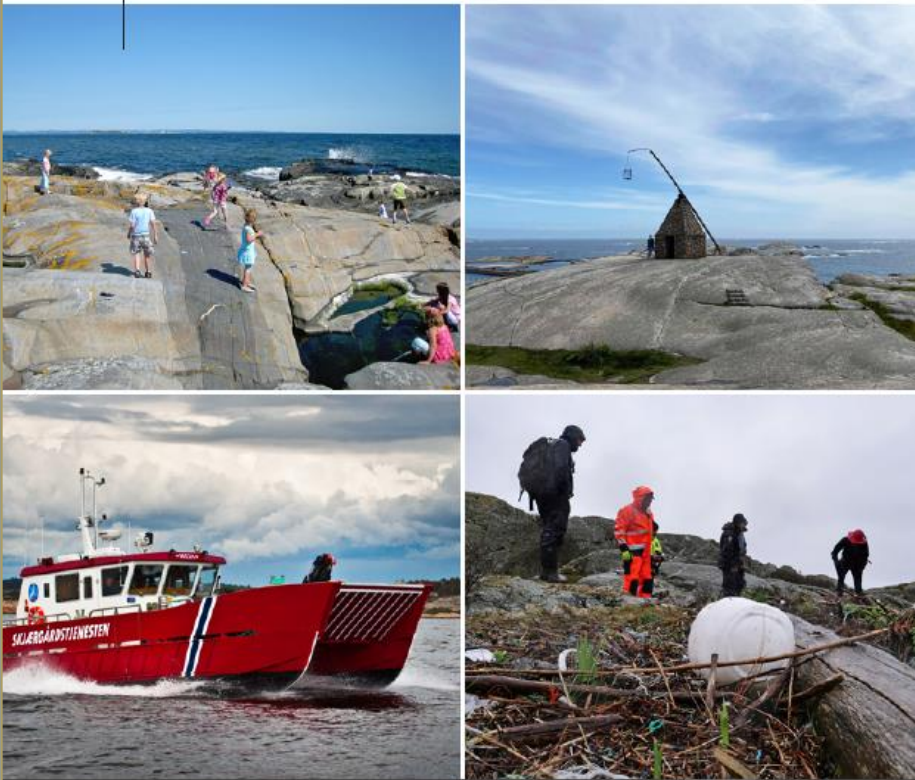
- Oppslutningen er god!
- Med dagens krav er 60 tusen daa «beskyttet» gjennom forskrift
- Statistikk fra 2020 viser at den faktiske oppslutningen 516 tusen daa, hvorav 366 tusen daa var i de laveste erosjonsrisikoklassene
- Med utvidet virkeområde får 235 tusen daa i de høye klassene ekstra beskyttelse
- Vi har håp om fortsatt høy tilslutning i de lavere klassene, men nye krav kan ødelegge dette

Klima- og
miljødepartementet

Tiltaksplan

Helhetlig tiltaksplan for en
ren og rik Oslofjord med
et aktivt friluftsliv

Oppsummering

- Bønder er progressive og opptatt av miljø- og klimaspørsmål – jfr. Landbrukets Klimaplan
- Klimakalkulator vil gi den enkelte bonde miljøråd om egen drift
- RMP viktig redskap – spesielt i Akershus og Østfold, men ordningen er kraftig underfinansiert
- Bondelaget vil ha et mer systematisk og rettferdig tilsyns- og håndhevingsregime, og kommunene må sikres tilstrekkelig midler til dette

AKERSHUS BONDELAG